

хмельницкого старосты Предслава Лянцкоронского (10-е гг. XVI в.). Один из первых известных по документальным источникам донских атаманов – М. Черкашенин (50-80-е гг. того же века), судя по фамилии, вероятно мог быть украинцем по происхождению. На факт влияния днепровских казаков также указывает и топонимика донского региона, созвучная с традиционными ареалами расселения украинских («черкасских») казаков – Монастырский остров, Черкасские горы и др. Именно с украинскими основателями связывается образование г. Черкаска (около 1569г.), продолжительное время бывшего важным центром донского казачества.

На протяжении всего XVI в. наблюдается весьма заметное влияние в ряды украинского казачества выходцев из состоятельных сословий Речи Посполитой, а также бóльшая выраженность собственно славянских культурных черт (в первую очередь – в именах собственных) относительно российского казачества в нач. – сер. XVI в. Это наряду с более высоким уровнем социального устройства и политического самовосприятия казацких формирований в низовьях Дона (где, как можно полагать, фактор украинского казачества наиболее влиятелен) позволяет предположить о высоком потенциале украинского фактора в образовании казачьей общины в донском регионе.

Таким образом, хотя нет конкретных сведений, указывающих на преобладание украинского этнического элемента на Дону в середине XVI в. существует возможность утверждать, по крайней мере, о весьма значительном вкладе украинского казачества на основание здесь организованных форм казачьей жизни.

Лазарева О.П., Ползікова А.В.
НМАУ

ФОРМУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ ДІАСПОРИ ДОНЕЧЧИНИ

Дуже важливим для будь-якої країни є аналіз національного складу населення, бо саме цей чинник значною мірою впливає на культуру, менталітет, релігію та ін. Тому слід зануритись в історію формування складу населення, щоб краще зрозуміти причини подій сьогодення. Особливо це є важливим для Донецької області, на території якої відбуваються війсь-

кові дії. Більша частина Донецької області входить до складу Донщини - історико-етнографічного регіону на сході України (сучасні Донецька і Луганська області). Означена територія ще з часів Київської Русі була місцем, де перетинались інтереси слов'ян з тюркськими народами, зокрема, печенігами, половцями, татарами.

Після руйнівної татарської навали XIII ст. землі Донеччини до початку XVI ст. знаходилися на території так званого Дикого поля. Посилення слов'янської колонізації в спустошені простори відбувалося на зламі XVI- XVII ст. Основна роль у формуванні постійного місцевого населення належала українському та донському козацтву. Масового характеру колонізація набрала в 1630-их роках, коли після поразки козацьких повстань їхні учасники переходять московський кордон і дістають дозвіл селитися на сході України (найбільша хвиля — це учасники повстання гетьмана Я. Острянина 1638 р., які в кількості 900 осіб на чолі з Я. Острянином оселилися в Чугуєві).

У середині XVIII ст. більша частина території Донеччини входила до земель Кальміуської паланки Війська Запорізького Низового. Пік етнічних процесів припав на XVIII—XIX ст., коли, власне, і сформувалася національна основа сучасного складу населення. Так, у XVIII ст. почалося масове переселення росіян на українські землі. Після ліквідації Запорізької Січі царський уряд повністю контролює процес засвоєння регіону (інтенсивне засвоєння було пов'язано з початком промислового видобутку вугілля). З 1776р. почалася масова роздача земель, освоєних запорожцями. Слід враховувати і те, що усі промислові міста в області, як правило, засновувались на місцях колишніх козацьких поселень (Тор, Бахмут, Юзівка, Горлівка, Макіївка та інші). В засвоєнні регіону активну участь брали росіяни. Отже, їх чисельність на землях Донбаса протягом XIX ст. значно збільшилася.

За роки радянської влади національний склад як України, так і Донеччини змінився. Однією з таких змін було зростання чисельності росіян. У передвоєнний час, особливо під час голодомору 1932 – 1933 рр., а також у період масових репресій і вивезення до Сибіру українців, задоволення потреб у робочій силі в Україні здійснювалося переважно за рахунок приїжджого населення, більшою мірою етнічних росіян. Про це

досить красномовно “говорять” результати переписів населення радянського періоду. Так, за 1926-1989 рр. питома вага українців в населенні Донецької області зменшилася з 59,3% до 50,7%, а питома вага росіян збільшилася з 26% до 43,6%. Деякі корективи у національний склад населення України внесли роки її незалежності. За даними перепису 2001р. питома вага українців на Донеччині збільшилася до 56,9%, а питома вага росіян зменшилася до 38,2%.

Таким чином, історія Донецької області тісно пов'язана з історією запорозького козацтва. На формування потужної російської діаспори в означеному регіоні впливали як природні міграційні процеси, так і анти-українська політика Російської імперії, а потім русифікаторські зусилля СРСР. Для етнічної структури Донеччини характерно чітко виражене переважання двох етнічних груп – українців і росіян. Кількість українців зросла за роки незалежності України і за чисельністю переважає росіян, але відсоток російського населення залишається значним.

Левшукова А.С.
НМетАУ

РОЛЬ ПРЕСИ В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

На початку ХХ століття теоретики-суспільствознавці визначили роль преси, зокрема газет, як колективних пропагандистів, агітаторів, а також колективних організаторів. Незважаючи на те, що за попереднє століття дещо зменшилася провідна роль преси у засобах масової інформації і на передній план вийшли телебачення, комп'ютерні інтернет-технології, друковані засоби залишаються важливими чинниками інформації суспільства. Це важливо враховувати, коли сучасне суспільство розглядається в контексті “інформаційної революції”. Розробники концепції інформаційного суспільства, японські дослідники К. Кояма та І. Масуда, у своїй концепції “інформаційного суспільства” обґрунтовували інформаційний сектор економіки у якості системоутворюючого для цього суспільства. Інформація проголошується в межах зазначеної концепції ключовим фактором виробництва.